

SLOVENSKI NAROD.

shaja vsak dan zvečer, izmislj nedejle in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ugarske dežele za vsa leta 85 K, za pol leta 42 K, za četrt leta 21 K, za eno leto 85 K, za eno leto 85 K, za eno leto 85 K. Za Ljubljano s poštnojem za dom za vsa leta 84 K, za pol leta 42 K, za četrt leta 21 K, za eno leto 85 K. Kdor hoče sam postati, velja za celo leto 85 K, za pol leta 42 K, za četrt leta 21 K, za eno leto 85 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbo brez islobovne poštne plače se od petostopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se ločijo trakovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnništvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je s Vagovo ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Volilni shod

v Kranju, dne 30. nov. 1903.

(Konec)

Nadalje se oglasi k besedi v imenu učiteljstva g. V. Rus, ki v daljšem govoru razpravlja razmere kranjskega učiteljstva, rekoč:

Mnogospoštovani gospodje meščani!

Prišli smo pred Vas, cenjeni gospodje volilci, da pred Vami, kot zadnje inštanco naših večnih prošnja, razgrnemo poslednjo našo prošnjo, katero so nam vsled obstrukcije klerikalnih poslancev vrnilo nerešeno. Od nekdanj se nam godi hudo, in če smo doslej naslavljali naše prošnje na c. kr. deželni šolski svet ali deželni zbor, storili smo to zato, ker ni ponižnejše stvari, ko izobraženemu človeku tarnati o svoji bedi. Marsikaj ste čitali o nas v zadnjem času, a lahko trdim, поближе nas ne poznate. Mi hodimo med Vami in Vi nas ne poznate! Znani smo Vam po zunanosti, a po naših že precej gosposkih oblekah — nas ne smete soditi, kajti edino to imamo po § 55. šolskega zakona — če tudi na lastne stroške, — ki pravi, da naj se nam dá toliko, da bomo mogli stanu primerno in dostojno živeti. Te naše obleke in naše življenje lahko primerjamo leseni koči, katero je dal gospodar ometati z malto in pobeliti, da bi prikrl mimoidočim uboštvo, ki se skriva za tem ometom. Naj se ga pa kdo le na rahlo dotakne in takoj se pokaže prvotna revščina. Po nekaterih naših družinah se vije pomankanje kot morska kača, odkoder ne najde izhoda. Ni ga stanu na svetu, ki bi bil z ljudstvom v tako ozki dotiki, kakor ravno naš. Svoje najdražje, kar imate, svoje ljubljene otročičke nam pošiljate dan za dnem v pouk in izobrazbo, da postanejo kdaj poštene in koristni državljani Vam v ponos in domu v čast. Za vse to pa nas gotovi krogi natolcujejo, nam jemljejo tako po-

trebni ugled ter zahtevajo od nas pasje pokorščine, da bi nas lažje izrabljali v svoje nečiste namene. Ker ne gre to z lepa, skušajo zgrda. No, naša ovčja pohlevnost je priklopala do viška, nič več se ne pustimo tako nesramno »farbat«. Klin s klinom! Izzivani parirali bomo krepko vsak udarec in hočemo videti, kdo bo končno obžaloval ta boj. Izgubiti nimamo ničesar, pridobiti vse!

Kdor se hoče posvetiti učiteljstvu se mora podvreči vsprejemnemu izpitu, nadalje dokazati, da je glasbeno dovolj nadarjen, drugače ga pri vsej še tako temeljiti znanosti ne vsprejmejo in biti mora telesno brez hib. Kdor je zadostil vsem tem zahtevam, pohajati mora še štiri dolga leta za vod, kjer se poučuje razven jezikov do malega ista tvarina, ko na srednjih šolah, poleg tega ima hospitacije, učne nastope, pouk v metodiki in pedagogiki, goslih, klavirju in orgljah, in še posebej izpit iz veronauka. Kot novo pečen učitelj skrbeti mora za nadaljno izobrazbo, navadno iz lastnega nabavljanja in pridno študirati drage pedagoške knjige, seznanjati se z vsemi mogočimi metodami, katere pa nas same zadnja, t. j. uporaba naših plač, najsi bode razvijajoča, upodabljaajoča ali formalna, pusti popolnoma na cedilu. Poleg tega se je treba pripravljati na pouk in ukvarjati z duhomornim popravljanjem šolskih nalog, in ker se v prostih urah pečemo s postranskimi zasluzki, da skušamo na ta način mašiti bedi okna in vrata, brli čisto pozno v noč svetilka, srkajoč iz nas še tistih življenjskih sil, kar nam jih je pustila šola. In kakšno plačilo imamo za to delo? Čujte in strmite! Vzglej Vam hočem dati na lastni osebi. Učiteljujem že deveto leto in kakšen priboljšek so mi dali letošnje leto?! Poleg stalne plače 40 gld. 84 kr. so mi zvišali letos plačo, na dan za celih reči 11 kr., pa le, če ima mesec samo 30 dni. In teh 11 kr. se ponavlja vsakih pet let. To dobim le, če sem vesten

v šoli, — pa tudi privatno življenje igra dostikrat veliko ulogo — potem prošnje na c. kr. okrajni in deželni šolski svet. S 44 gld. 77 kr. najstanu primerno živim, naj bom dostojno oblečen in skrbim za prikladno stanovanje?! Ali bi ne bil to čudež? Če imam postranski zasluzek, moram se zanj truditi. Pri drugih stanovih imajo postranski zasluzek za priboljšek ali prihranek za slabjša leta, nam pa nadomešča nezadostno plačo. Gospoda, otrla bi se Vam solza, če bi hotel natanko povedati, kako žive ondi, kjer je Bog preveč blagoslovil družino, ob normalnih razmerah. Kaj pa, če bi posegla bolezen vmes?! Človeka grabi sveta jeza, ko vidi, da po tolikih študijah, ob tako naporu in težavnem delu, ne more dati svojim otročičem ob najboljši volji nič najpotrebnejšega. Tu sem vabim dr. Šusteršiča, dr. Kreka, Jakliča itd., tu se jim bo porodila druga »reforma«.

Ali je res kranjska dežela tako revna, da ne more pošteno preživiti lastnih sinov, ki se s trdim delom neumorno pehajo za njen procvit v kulturnem in gospodarskem oziru? Ali je res tako bankerotna, da plača komaj za silo učitelja-samca, učiteljico-samico? Ne, ni in ni!! Le del njenih zastopnikov nima src za nas, in to je vse! Vzpričo tega jelo se je kazati občutno pomankanje moških učiteljev. Raje se posvetijo takemu poklicu, ki jih za pošteno delo pošteno plača. Res je, učiteljic ne bo zmanjkalo, vsaj so v Ljubljani kar štiri ženska učiteljišča. Naše mnenje je: plačajte nastavljen pošteno, nadprodukcijo pa ust vite, da ne pridemo do hrvaških razmer, kjer je 612 učiteljic brez službe. Kako pride ona sama ali njeni starši do tega, da ko se izučijo za kak stan, ne dobi službe.

Deželnega zbora ni več, pač pa se uganja obstrukcijska komedija po deželi in pri tej priložnosti črni ubogemu, nevednemu ljudstvu na-

predno učiteljstvo, da se nam kar gabi. Sveda prekaša dr. Šusteršič v tem oziru vse. V Cerknici je rekel: »Učiteljem se ne zvišajo prej plače, dokler ne prispeva za to država.« Res je, tudi mi smo s tem zadovoljni. Ali pomisliti je, mi smo deželni uradniki in uradnice, torej mora ta za nas skrbeti. Če pa hoče tudi država kaj dati, naj se dr. Šusteršič le požuri, če je res tako vnet zastopnik svojih volilcev. Nadalje je povdarjal: »Brez volilne reforme ne dobite ne krajcarja.« Te besede so tako nizkotne, da jim ni para. Naše pomankanje hoče izrabljati v svoje strankarske namene. Tretje njegovo zatrdilo je: »Če pa sploh kaj dobite, mi kmetijski poslanci Vam ne damo ničesar.« Ali ste slišale Slomškarice in Slomškarji! Torej ljudstvo, ki ima največ dobička od šole, naj ne da ničesar. Ali smo mar tuji v deželi? Mar nismo ponajveč sinovi in hčere tega ubogega po klerikalnih zastopane kmeta? Ali ne ostane od tega, kar dobimo, do 99% v deželi? Višek nesramnosti pa je zadnje žuganje. On pravi: »Dokler ne da liberalno učiteljstvo zadoščenja katoliškonarodnim poslancem za razžalitev, ki je bila izrečena v učiteljskih glasilih, toliko časa ne dobite nič!« On si upa kaj takega zahtevati, ko je rekel pred par leti, da je sedanja šola prokletstvo za ljudstvo; on ki je pred zadnjim deželnozbornim za sedanjem zatrdel javno, da raje razbije deželni zbor, kakor da bi se nam kaj dalo; on, kojega zastoj iščemo med tistimi štirimi poštenjaki, ki so bili za zvišanje naših plač. Ali ste že kdaj slišali, da bi dajal užaljenec zadoščenje razžalivcu?! Nikdar in jaz tud. ne!

Kako si prizadeva vzbujati pri ljudstvu proti šolstvu najnižji instinkt, zreali v tem-le stavku: »Sredi med raztrganimi bajtami vidite lepe šolske palače, ki pa so sezidane iz kmečkih žuljev.« Zaželjen efekt od navzočih kaplančkov ni izostal. Da

se ta slika popolnoma izpopolni, prosim, ostanimo kar v Kranju in primerjajmo naše šolsko poslopje s — farovžem. Tu so vsi prostori oddani v zgolj kulturne namene, niti toliko ni preostalo, da bi vsaj eden izmed voditeljev imel prosto stanovanje. Niti dvorišča ni, kjer bi se oddahnila šolska mtadež v medurah, zato pa se tudi tu ne izprehajajo kure, race, gosi in druge enake živalice, ki pečene posebno fin vonj razširjajo. Zastonj iščeš hlevov, kjer bi veselo razgetali iskri konjički, kjer bi bile molzne krave, tolsti volički in debeli prašički. Česar ne najdeš v tej »šolski palači«, dobiš lahko v farovžu in še več.

Kaj nam je storiti zdaj?! Dr. Šusteršič, ta politični mesar, nam trga z levico še tisto betvo mesa, katerega še imamo, z desnico nam pa strahovalno žuga, češ, le zadržaj, pa te zadavim. V takih razmerah nimamo boljšega pričakovati. Pregovor pravi: »Sam si pomagaj in Bog ti pomore.« Dobro, držati se hočemo tega načela. Prešteli smo svoje kosti, numerirali tudi in zdaj pa vun v to pisano življenje. Dr. Šusteršič, morda kje skupaj trčimo! Za vse slučaje numerirajte še Vi svojega rojstva kosti! Voditelji klerikalne stranke mislijo, da jim bomo brez boja prepustili naše šole — naša svetišča, no, pa tega veselja jim ne storimo za nobeno ceno. Napredno učiteljstvo se ne premakne s kranjskih šolskih pragov. Mi bomo storili svojo sveto dolžnost, obenem pa pričakujemo od Vas, velečlenjeni gospodje meščani, da nam boste krepko stali ob strani pri tem neenakem in težkem boju!

Živahno pritrdjevanje, ki je spremljalo ta govor, je svedočilo, da ima učiteljstvo v narodno napredni stranki zaslombo.

Nato so bile že prijavljene resolucije za učiteljstvo, predlagatelj g. V. Majdič, proti obstrukciji, g. notar Šlamberger in glede volilne

LISTEK.

Miklavž.

Spisal Borisov.

Miklavž! Kaj ne, znamenito ime!

Znamenito ime za otroke, ki ga pol leta komaj čakajo, znamenito za stare, skope tete in strice in tudi v zgodovini mojega malenkostnega življenja...

Ta dan je namreč tudi moj godovni in obenem rojstni dan. In kdo se ne spominja rad dneva, ko je pogledal v svet, v ta borni svet...

Meni se zdi, da je po tem dnevu urejeno takorekoč vse moje življenje. Iz prvih mladostnih let se spominjam, kako sem nastavljal Miklavžu in kako mi je mati vselej postregla s kakim darilcem za god.

A z leti se je vse izpremenilo. Nehal sem nastavljal Miklavžu, vendar sem še vedno kaj ujel za ta znameniti god...

Bil sem menda v tretji šoli, v tistem presrečnem razredu, ki mi je zmešal pamet, kajti ljubil sem ga, da sem hodil dve leti vanj. — To e bilo menda prvo leto. Torej tisto

leto sem stanoval v aristokratskem delu mesta pri majhni, hudi gospodinj, z dolgim židovsko-krivim nosom, neizrečeno hudim jezikom, a urno in krepko pestjo... Tisti večer pred mojim godom smo igrali v kuhinji tombolo. Imel sem v žepu še dva groša, ki sem jih dobil pri teti, a še za te so me obrali. Po igri — bilo je že precej pozno — smo se šli na dvorišče loviti. Bil sem jaz, moj sošolec in dve mladi deklici, ki sta stanovali zgoraj in ki sta zahajali vedno v našo kuhinjo. Eno tistih deklic sem torej jaz v kotu pod stopnicami precej goreče objel in tudi poljubčka nisem pozabil...

Ne vem kaj se je, potem pravzaprav zgodilo z menoj. Odtelil sem prav v drugi konec dvorišča, da sem mimogrede videl tri lune, prevrnil škaf pomij in utisnil pri zidu sam sebi pečat v čelo, ki me še dandanes diši... To mi je še znano... Koliko sem jih dobil z metlo po glavi, po hrbtu, koliko las mi je izruvala ljubezniva gospodinja — to mi je disto neznano, kajti prišlo je vse obenem, a moj razum je počesen in ni čuda, da se niti zavedel nisem, kaj sem dobil vse za Miklavža... Vse to mi je

storila uboga Cvetka, s katero sva se potem toliko časa grdo gledala, da me je surova gospodinja spodila strani.

Potem sem stanoval pri stari, krumpasti teti, najbujši terojalki šentpeterskega predmestja. To je bila moja šola, pa ne za poznejše življenje, ampak za kletvice, do katerih me je pogosto pripravila tercijska teta. Vedno sem hodil zjutraj na vse zgodaj z njo v cerkev, dokler se nisem uprl, češ, da se ne morem učiti. Kaj mislite, da je kaj pomagalo! Kaj še! Sem pa šel vsako nedeljo k izpovedi! To sem klet vse hudiče, vse tiste zelence, ki vodijo terojalke za seboj.

Prišel je zopet moj veseli god — Miklavž. Teta me je obdarila z nebrojnimi opomini in lepimi nauki, ki sem jih takoj pozabil, ko mi je pokazala nekaj sladkarij in božjih podob... To mi je dala, a obenem naročila, da moram iti zvečer k izpovedi, k patrom frančiškanom. Šla je prav v cerkev za menoj, da je nisem ogoljufal.

Takrat sem bil drugo leto v tretji. Neumen sem bil še kot gosjak, zato sem se dal tudi voditi vsakemu slepeu.

A v četrti je bilo že drugače. Teta je rekla, da sem postal »lump« in me spodila. Enkrat sem prišel namreč proti jutru domov, a od takrat me ni več pogledala. Parkrat mi je vlekla kovčeg na hodnik, ko sem pa dobil prvo inštrukcijo sem jo pobral. — Kmalu je bil zopet moj god. Sveda se spodebi, da tisti dan človek kolikor mogoče dobro preživi.

Jaz na primer sem se tisti dan tako obnesel, da sem plačal sodček piva in par litrov vina. Bilo nas je menda osem junakov, vsi moje enakosti, moji prijatelji. Nasrkali so se ga, jaz sem pa plačal tistih par, tako težko zasluženih kron...

V gostilnici smo bili že polnoč. Potem smo šli razgrajati po mestu, da so nas policaji grdo gledali in neprijazno ogovarjali. In kaj se še spomni neki moj prijatelj? ... Vsi smo bili takoj zadovoljni s tem sklepnim.

In šli smo pet podoknic moji dragi ljubici, tja doli pred Prule.

Jaz sem bil nekaj vodja, drugi pa moji podložni. Uredil sem torej glasove, dasiravno nimam pojma ne o terah, kaj še, da bi kar tako

uravnal hripave glasove mladih krokarjev.

Zapeli smo torej mlo podoknico predragi Liziki, ki je gotovo kar drhtela, očarana vsled nenavadnega dogodka.

Nekako sredi pesmi nas zadene katastrofa. Tam v dalji, pa ne za kakim logom, ampak prav pri soseščni hiši se je zasvetil veličastni polumesec, ki nas je spravil v obup. Na vse strani se bi bili radi razšli, toda policaja sta naju že presenetila s svojo izurjenostjo, kajti bili smo popolnoma pod njihovim varstvom. Šli smo z njima v ono hišico »s turnčkom«. Samo predstavili smo se tam, pa smo šli. Sveda so zahtevali od vsakega povrhu še svetlo kronico, to kronico, za katero mi je še danes neizrečeno žal...

E, vsako leto mi je prinesel ta dan še kaj posebnega. Enkrat vem, da sem dobil v šoli dve dvojki, vzrok je bil pa samo Miklavž, ta Miklavžev trg, kjer sem študiral fiziko z matematiko, ki sta me tudi pokopali... Čez leto sem namreč zapel pogrebenco, labodnico, na gomili svojih študij, tudi nekako okoli Miklavža, ravno, ko me je zapustila bleda Lizika.

reformo, g. I. Rakovec, soglasno sprejeto.

Napoved poprima za besedo g. Ig. Fock, ki predlaga s primernimi besedami zaupnico poslancema, katera je bila brez vsakega ugovora soglasno sprejeta.

Shod, najlepši in najštevilnejši dosedaj prirejenih političnih shodov v Kranju je pričal o politični zrelosti kranjskih volilcev in je dokazal, da klerikalnih volilcev mora biti pač malo, ki se, čeprav javno povabljeni, niti zraven niso upali.

Glede na skrajno neugodno vreme ni bilo pričakovati loških volilcev, pač pa je shod brzojavno pozdravil loški župan g. notar Lenček.

Državni zbor.

Seja dne 3. decembra.

Podanih je bilo več interpelacij, med drugimi so interpelirali posl. Pommer glede dogovora med Avstrijo in Italijo za medsebojno brezplačno podpiranje revnih bolnikov; poslanca Walz in Lemisch glede olajšave železniških tarifov z ozirom na gozdarstvo in planinskih deželah; posl. Stein v zadevi Freslove afere — za kar se mu je poslanec Fresl maščeval z vprašanjem na predsednika, ali mu je znan d. ž. v. z. zborni volnik iz leta 1873, ki do loča, da sme mandat izvrševati le tisti, ki je pri zdravi pameti, in če hoče posl. Steina poslati v opazovalnico za umobolne.

Potem se je nadaljevala debata o nujnem predlogu posl. Dvořaka glede spremembe § 14 dr. osnovnega zakona. Posl. Choc je imel par ur trajajoči obstruktivski govor. Posl. Kathrein je izjavil v imenu svoje stranke, da tako važne spremembe ni mogoče rešiti nujnim potom; tudi je brezpomembno sedaj razpravljati o § 14 nujnim potom, ko je o istem predmetu že izgotovljeno poročilo ustavnega odseka. Ker ima predlog le namen, ustavno delovanje parlamenta ovirati, glasovala bo njegova stranka proti nujnosti.

V imenu Vsenemcev je govoril posl. Bareuther proti § 14, ki korrumpira parlament in vao ustavno življenje. Izjavil je, da bode njegova stranka glasovala iz doslednosti za češki nujni predlog pod pogojem, da se jim, ako se nujnost sploh sprejme, dopusti v meritorni debati postaviti navet za spremembo nujnega predloga v smislu sklepa ustavnega odseka.

Skrajno mučni utis pri Slovanih je napravila izjava načelnika poljskega kluba, viteza Jaworskega. Ne samo, da je izjavil, da bodo Poljaki glasovali proti nujnosti češkega predloga, temuč je češko obstrukcijo obsojal hujše kot sploh kateri nemški poslanec ter se je norčeval iz govora posl. Baxa. Posl. Choc mu je vsled tega zaklical: »Kot Slovan bi ne smeli tako govoriti!« Pozneje se mu je klicalo iz čeških vrst: »To je slovanski narod! Sram vas bodi!« — To je centralistični element! Ti podpirajo vsako vlado, služili bodo vsaki vladi! Gospodje Poljaki naj se sramujejo!« Koncem njegovega govora je zaklical posl. Choc: »Sedaj so gospodje na leviči zadovoljni! Gospod Jaworski je imel govor, ki se mu je narekoval. Sramota, škandal!« Po seji je prišlo na hodnikih med Poljaki in Čehi do hrupnih kontroverz. Poljaki so izjavili, da Jaworski ni govoril v imenu kluba, temuč le za svojo osebo.

Na predlog posl. Steinwenderja se je debata zaključila ter sta se izvolila za glavna govornika: pro posl. Ryba, contra posl. Pernersdorfer.

Posl. Ryba je dokazoval zlorabo § 14. ter ga imenoval »Kajnovno znamenje na čelu ustave«; pritoževal se je o zapostavljanju Čehov, opravičeval obstrukcijo ter zaključil: »Toliko časa ne odnehamo, dokler ne dobimo jamstva, da moremo v tej državi tako živeti, kakor žive drugi.«

Posl. Pernersdorfer je izjavil, da so socialni demokratje za popolno odpravo § 14., vendar pa bodo glasovali proti Dvořakovemu nujnemu predlogu, ker so za resne cilje, ne pa za šale, kakršne zbija ta predlog.

Potem so sledili stvarni popravi. Posebno se je ostro kritikovala izjava Jaworskega. Govorili so Choc, Baxa in Dvořak. Dvořakov nujni predlog se je odklonil s 135 glasovi proti 70 glasom.

Posl. Schreiner je predlagal, naj bi se takoj nujno obravnavalo glede podpor vseh ujm. Predlog se je odklonil, vsled česar se je vnela daljša polemika pri določitvi dnevnega reda za današnjo sejo.

Odnosaji na daljnem vztoku.

Razmerje med Rusijo in Japonijo se je v zadnjem času nekoliko zboljšalo in razburjeni duhovi v Tokiju, ki so še nedavno glasno zahtevali, da se mora napovedati Rusiji vojna, so se umirili. Japonska vlada pa ni bila nikdar, prav kakor ruska ne vnetja za vojno. Iz Peterburga se poroča, da je povod nesoglasja med Japonijo in Rusijo to, da se vladi ne moreta sporazumeti glede Koreje. Kar se pa tiče Mandžurije, je Japonska priznala, da pripada ta pokrajina ruski interesni sferi in da ne bode stavila Rusiji glede končne aneksije nobenih zaprek in ovir, zahteva pa, da se izvede vse pogodbeno točko, da se za trgovino odpru pristanišča in da se zjamči integriteta Kitajske. Takisto pa Japonska tirja za se, da se ji prizna odločilni vpliv v Koreji in da se otvorijo korejski pristani, zlasti pa luka Jongamfo — svetovni trgovini. Rusija je pripravljena, dati Japoniji nekaj koncesij, nasprotuje pa odločno, da bi se Jongamfo, ki leži ob izlivu reke Jalu, otvoril svetovnemu prometu, ker bi bili s tem poškodovani ruski interesi v Mandžuriji, kjer bi več sedaj važnih trgovskih pristanišč popolnoma izgubilo svojo veljavo. Ker je vsled vpliva tujih velevladi Japonska sedaj zelo naklonjena mirni rešitvi prepornih zadev, skuša ruska vlada doseči, da bi se čim preje dogladila tozadevna pogajanja. Vkljub pripravljenosti, da se po zimi ni bati vojske, pa se Rusija ne prebada oborožuje in je že zbrala, kakor se zatrjuje, nad 150.000 vojakov ob obmejnih nevarnih točkah. Razven tega pa se nahajajo tri četrtinke ruske bojne mornarice na daljnem vztoku, da je rusko bojno brodovje v Črnem morju in Baltičnem morju sedaj skoro neznamno. Kakor se vidi, je Rusija za vse slučaje pripravljena in nasproti Japoniji oborožena od pet do glave. Ni dvoma, da je to dejstvo najbolj vplivalo na japonske kroge, da so se iztreznili in da se je poglelo še pred kratkim tako silno bojno navdušenje. Kolikor se da sedaj soditi, se bodo nasprotja med obema državama poravnala mirnim potom. V tem oziru pa bode odločilno stališče japonskega parlamenta, ki se snide v najkrajšem času.

Politične vesti.

— Dr. Gertscher — justični minister. Zadrski »Narodni list« prinaša iz zanesljivega vira vest, da bo v najkrajšem času imenovan dr. Gertscher, predsednik nadsodišča v Zadru, za justičnega ministra. Dr. Koerber, kateri je sedaj začasni vodja pravosodnega ministristva, se hoče tega bremena znebiti, da bo mogel prevzeti upravo naučnega ministristva. Kakor je znano, hoče dr. Hartl, čim popolnoma okreva, takoj nastopiti dopust, s katerega se pa ne vrne več na svoje mesto. Dokler ne dobi dr. Hartl definitivnega naslednika, bo dr. Koerber vodil naučno ministristvo. Kakor se čuje, je dr. Gertscher, ki je bil te dni na Dunaju, prevzel ponudeni mu pravosodni portfelj s pogojem, da se mu za vse slučaje prihrani mesto predsednika pri nadsodišču v Zadru. Ker so to vest prinesli tudi že nekateri dobro poučeni nemški listi, bo nemara resnična. Dr. Gertscher bi bil potem prvi minister, ki bi znal perfektno slovenski!

— Predsednikom avstrijskih delegacij je baje določen blaž gosposke zbornice baron Gautsch. Skupno ministristvo predloži delegacijam proračunski provizorij le za kratko dobo, ker bodo delegacije še v januarju imele časa, proračun dovoliti. Govori se, da imajo Čehi namen, zanesti obstrukcijo tudi v delegacije.

— O parlamentarnem položaju je govoril posl. princ Liechtenstein na krščansko-socialnem shodu na Dunaju. Glede obstrukcije je rekel, da bi se ozdravila le s poostrenim opravičnikom. Le vladar bi imel pravico in nepristranost od pomoči iz lastnega nagona. Oktroirani strožji opravičnik da bi bil prava odrešitev v to in onostranskem parlamentu.

— Mandat umrlega češkega državnega poslanca Jaroša se je ponudil radikalnemu narodnjaku grofu Adalbertu Sternbergu.

— Ogrski državni zbor danes nima seje, ker zboruje ministrski svet. V političnih krogih prevladuje upanje, da se bo premirje med opozicijo in vlado vendar le doseglo v današnji seji neodvisne stranke.

— Srbska skupščina se je včeraj zopet sešla.

— Bolgarsko sobranje je dovolilo na predlog ministra notranjih zadev 500.000 frankov za podpore macedonskim begunom.

— Romunski zbornici je predložila vlada zakonski načrt, naj se postavi v proračun 600.000 frankov za gradbo šol in cerkev v romunskih občinah Macedonije. Poslanci so vsled tega priredili ministrom navdušene ovacije.

— Zaprti vseučilišči. Vseučilišče v Varšavi je zaprto zaradi dijaških demonstracij pri pogrebu rektorja; tudi vseučilišče v Kijevu je zaprto zaradi dijaških nemirov.

— Nemški državni zbor je otvoril včeraj državni kancelar grof Bülow s prestolnim govorom, v katerem se cesar zahvaljuje za sočutje ob njegovi bolezni, se napoveduje potreba zopetnega posojila ter se obeta, da bo Nemčija tudi v bodoče gledala na to, da se ohrani mir. Z veliko napetostjo se pričakuje današnje volitve v predsedstvo. Zbornica bo do Božiča odobrila proračun, začasno trgovinsko pogodbo z Anglijo, zakon o vojaških pokojninah, borzni zakon in načrt o trgovskih sodiščih.

Dopisi.

Iz Tržiča. Glasom § 19. tisk. zakona zahtevam z ozirom na dopis objavljen pod zaglavjem »Iz Tržiča« v št. 274. z dne 26. nov. 1903. Vasega lista, da sprejmete v zakonitem roku na istem mestu in istimi črkami nastopni stvarni popravek: ni res, da jaz podpiram z denarjem Vincencijeve družbe prav to žensko, ki ima hišo in zemljišče, ki rada pleše, je rada vesela in daje tudi za pijačo; res pa je, da omenjena ženska v dopisu O—tova Marija imeno vana, ni dobila od mene ne iz mojega in ne iz Vincencijeve družbe denarja še nikoli nobene podpore. V Tržiču 1. decembra 1903. — Fr. Špendal, župnik.

Iz Moravč. Včeraj ob polupetih popoldne je za vedno zatnil oči občespoštovani gospodar Janez Cerar, po domače Martinka iz Moravč. Moč je nastopil tridevetdeseto leto svoje starosti. Poznal je prav dobro našega pesnika Prešerna. Zbiral je narodne pesmi, a tudi sam je v mladeniški dobi nekoliko pesnikoval. — Nekoč je prišel Prešern v Moravče z namenom, da bi dobil zbirko — moravskih narodnih pesmi. Povpraševal je v gostilni »na Mlaki« (zadaj pri Klopčarju), kje bi se dobile narodne pesmi, in zvedel je, da ima Martinkov neko večjo zbirko. Prešern je poslal takoj po njega. Janez je prinesel seboj svojo zbirko in citiral je Prešernu tudi nekaj verzov, katere je sam skoval. Prešernu so se ti verzi jako dopadli, in rekel, da je škoda, ker Janez ni študiral. — Izpraznili so na to »na Mlaki« več kozarcev rujnega vina — in bili so židane volje. Odhajajoč je povabil Prešerna Martinkovega Janeza, da ga obišče v Ljubljani pri

dr. Chrobathu. Za nekaj časa, kot osemnajstletni mladenič, je obiskal Prešerna, ko je nesel predivo v Ljubljano na prodaj. Prešern ga je povabil na obed. Janez se je povabilu odzval. Prišel k obedu se je prestrašil, ko je opazil na mizi juho; kajti bila je sobota — zapovedan post. Branil se je juhe. A ko je videl, da tudi okrog mize sedeči gospodje z veseljem zajemajo z žlicami juho, vsedel se je za mizo, — jedel in pil. To mi je pripovedoval Martinkov oče sam, ko sva nekega popoldneva sedela na klopi pred Martinkovo hišo. Da, Martinkov oče je kot osemnajstletni mladenič obdeval s slovenskim velikanom Prešernom! Naj bode priljubljenemu možu zemljica lahka!

Moravčan.

Petrova skala.

V. K. Iz Rima, 30. nov.

VII.

Zadnjič sem omenil, da se v zaveti duhovnika Loisyja mudi v Rimu pariški kardinal-nadškof Richard. Sedaj je prišel v Rim tudi škof Turinaz, osebo jako častivreden mož, ki je pa pravi vodja najhujših klerikalnih reakcijonarjev na Francoskem. Oba sedaj obdelavata papeža in kardinale. Kakor znano, ima nervus rerum v Rimu veliko veljavo in ker francoski duhovniki še vedno pridno nabirajo »Petrov noviči« se Richardu in Turinazu jako rada odpirajo vsa vrata.

Te dni sem imel priliko, govoriti z nekim monsignorom v tej zadevi in ta mi je rekel, da je danes še popolnoma negomoče povedati, kako se Rim odloči glede Loisyja. Sicer so po sedanjem cerkvenem stališču Loisyjeve trditve najhujše krivoverstvo, ali vzlic temu bi Vatikan Loisyja morda pardoniral, ker je Francoz, ako bi se ne bili proti njemu podali v boj Francoski škofje. Najbrže, je rekel omenjeni monsignore, se poišče taka pot, da bo Vatikan navidezno zavarovan — Loisy pa bo svoje nauke lahko še dalje razširjal — četudi so »krivoverški«.

Pri ti priliki mi je mož tudi povedal, da vlada v Vatikanu velika nevolja proti avstrijskim škofom. Neki vplivni kardinal se je izrazil: »Ti avstrijski škofje so sami vladni uradniki in nimajo nič vere.« Povod tem pikrim besedam je iskati v dogodkih pri zadnjem konklavu. Ker je Avstrija s svojim »vetom« preprečila izvolitev kardinala Rampolle so dobili škofje migljaj, naj prouzroče veliko gibanje proti temu vitanju avstrijske države v »notranje« cerkvene zadeve. Ta migljaj pa ni imel uspeha. Sicer so se na nekaterih shodkih sklenile tozadevne resolucije, a ker niso našle odmeva, je stvar zaspala. In to jezi vatiškansko gospodo.

Kadar se govori o »vatiškanski gosposodi«, se ne sme misliti na vse okrog Vatikana zbrane višje in nižje duhovnike, nego samo na Italijane. Ti so edini ki imajo ves vpliv, edini, ki dejansko vladajo cerkev. In o zemski kardinali so popolnoma brezvplivni in brezpomembni statisti, dekoracijski meblji, ki nimajo druge naloge, kakor prikrivati sveto, da so gospodari cerkve Lahi. Ti inozemski kardinali in njih priveski navadno niti italijansko ne znajo, s svojo revno latinščino pa ostajajo vedno na cedilu, posebno če nimajo mnogo denarja. Saj poznate Jugurthov »O urbem venalem!«

Sicer pa Loisy in drugi taki možje, ki se bavijo s teologijo, in avstrijski škofje ne delajo Vatikanu toliko skrbi, kakor različne domače zadeve. Pred vsem dela vatiškanski gospodi pregla-vice italijanski kralj. »Ta mali« postaja čedalje agilnejši in čedalje hujši nasprotnik klerikalizma. Ni dolgo tega, da je livornskega škofa tako energično naučil kozjih molitvic, da so se začele vatiškanski gospodi kar hlačice tresti. »Ta mali« se do kosti klerikalne Avstrije čisto nič ne boji in ji prav rad pokaže zobe. Zdaj je obiskal cele pre-zidenta »framazonke« Francije in angleškega kralja ter dosegel, da mu vrne Loubet ta obisk v Rimu. To je strašno! Če pride Loubet lahko v Rim, potem ne moreta avstrijski cesar in portugalski kralj več izostati, če pa prideta, je najsijajnejši dokaz, da tudi ona dva ne pripoznavata papežu nikakih pravic do Rima in odobravanja, da je Italija naredila konec posvetni državi papeževi.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 4. decembra.

— Imenovanje. Ravnateljem državnih železnic v Trstu je imenovan Avg. vitez Ruff. Obenem je dobil naslov dvornega svetnika. — Okrajnemu glavarju v Celovcu, Richardu Kreuterju, je podeljen naslov in značaj deželnovladnega svetnika.

— Odpadniki od krščanstva! Gladnim psom enak so po-

brali naši politični nasprotniki v črnih suknjah suho koščico, katero smo jim vrgli pod noge v ponedeljkovi številki pod naslovom: »Napredek in narodnost«. Na vse grlo trobijo v svet, da smo odpadniki od krščanstva, dočim ne povedo, v kakem smislu smo govorili in kaj bi bilo temu vzrok. Mi vemo dobro, da jili ta naša izjava prav nič ne peče, ker itak vedo, pri čem da smo in da smo le ponovili ono svetovno naziranje, h kateremu se priznava inteligenca celega kulturnega sveta. Pač pa so se zgahnili zaradi našega pretenja, da bi bil skrajni čas pričeti tudi pri nas z razširjevanjem empiričnih ved sedanjega časa. To je Ahilova peta nasprotnikov, ker dobro vedo, da je potem, če se to uresniči, po njih. Iz kakega vzroka smo objavili omenjeni članek, je v njem dovolj jasno povedano. Mi smo trdno prepričani, da je temelj vsemu napredku, vedi in umetnosti gmotno blagostanje, katerega privoščimo svojim somišljenikom iz vsega eroa. To se pa da doseči le z bistro-umnostjo. Nam nasprotne narodnosti, posebno Germani, imajo vsega tega v izobilici. Iz tega sledi, da če se hočemo uspešno boriti za svoj obstanek, da moramo imeti vsaj tisto orožje, kakoršno imajo nasprotniki. Pridobitvi vseh teh sredstev je pa to, kar klerikalci zovejo krščanstvo, kar pa ni drugega kakor ultramontanstvo, diametralno nasprotno. Ali ni to mar neovrgljiva logika?... Res, pričeti bo potreba poljudno pisati o stanju današnjih naravoslovnih ved in razširjati jih do zadnje gorske koče, da se ljudje zbude iz letargije. Potem bodo menda zadovoljni naši janzenisti!

— Res Carinthiacae. Koncem avgusta in oziroma koncem oktobra t. l. je sodnija v Trbižu rešila tožbo M 106/3 in oziroma izvršilni predlog E 187/3 pravilno v slovenskem jeziku, nekaj dni pozneje pa slovensko tožbo M 134/3 v nemškem jeziku in zopet nekaj dni pozneje slovenski izvršilni predlog E 200/3 pravilno v slovenskem jeziku. Slovenske rešitve so podpisane od g. sodnika dr. Mayrja, na nemški rešitvi pa se nahaja ime iz Rožeka sem znanega pristava dr. Höflerja. Dr. Körberja utege to zanimati, ker je nedavno koroški deputaciji dejal, da ne pusti odvzeti Slovincem starih pravic. Navedeni slučaj ga bodo poučili, da stari sodnik kot reprezentant stare prakse respektuje pravice Slovincem, ne pa mladi pristav, ki sme veljati za pravega reprezentanta slovensčine ne-veščih »kurzovceva«. Ti bi z uradno oblastjo najraje ugonobili vse, kar je slovenskega — ad majorem Germaniae gloriam!

— Nemški vseučiliški profesor o slučaju Bratuša. Profesor sodnijske medicine na vseučilišču na Dunaju, dr. Haberd, se je nedavno tega v svojem predavanju dotaknil tudi slučaju Bratuša ter ga navedel kot vzgled, kam zapelje »slavne« juriste nevednost in malomarnost. Ko je navedel najvažnejše momente iz te pravde je rekel: »Državni pravdnik ni nimalo dvomil, da bi Bratuša ne bil normalen, dasi bi bilo to na mestu tudi v slučaju, ako bi se bil tak slučaj tudi v resnici dogodil. On niti ni smatral za potrebno, da bi dal duševno stanje obtoženca natančno preiskati. Ta mož pač nima prav nikakega pojma o psihiatriji! In on se je še celo osmelil, da je o tem slučaju znanstveno razpravljaj v nekem znanstvenem časopisu. Jas sem majal zglavo, ko sem čital to razpravo, in si mislil: Revež, ko bi ti vedel, kaj si napravil!« — Priponimo, da je o slučaju Bratuša pisal s stališča psihiatra tudi g. dr. Robida v »Slov. Pravniku« in razvil slične nazore.

— Odlična gosta. V Ljubljani se mudita dva odlična slovan-

aka gosta, ki sta v macedonskem vprašanju igrala veliko vlogo. To sta gg. Orlovec, ugledni ruski pisatelj in korespondent »Peterburških Vedomosti« ter nadporočnik Ljubomir Stojančev, adjutant znane generala Zončeva. Ta dva gospoda, ki zavzemata odlično mesto v prvih krogih, potujeta na lastne stroške po slovanskih deželah, da pridobita za Macedonce simpatije in podporo drugih slovanskih narodov. V nedeljo, dne 6. t. m. bo ob pol 11 uri dopoldne v dvorani »Mestnega doma« predavanje. Gg. Orlovec in Stojančev bodeata predavala o zgodovini Macedonije v zadnjih sto letih, o notranjih dogodkih v Macedoniji in o osebnih utislih, dobljenih za časa letošnje ustatje v Macedoniji.

— „Zopet eden“. Na naše tozadevne novice, s katerimi smo zabeležili, da umirajo ali hirajo na sušici tudi na Štajerskem ona svojčas z velikim hrupom ustanovljena društva, katerim so rekali brumni petelinčki kar naravnost »konzumi«, bolj previdni farovski gospodje pa so jim pridejali še le pozneje po krstu ime »Kmetijska društva«, besediči zopet glasilo mariborskega odrešenika v poslednji številki, češ, nam niso štajerske razmere znane. Tak izgovor bi bil sicer dober, če bi ga kdo verjel. »Slovenski Gospodar« pa si naj zapomni, da Ljubljana ni daleč tokraj Save od štajerske meje, ter smo o ondotnih razmerah mnogokrat bolje in iz pristnejših virov poučeni, kakor pa so zanesljiva »Gospodarjeva« natelevanja. Radi pa jemljemo na znanje, da jemlje hudič tiste nesrečne, po mlečnozobih kaplanih osnovane zadruge drugo za drugo, naj že bodo potem, kakor »Gospodar« pravi »čiste kmetijske zadruge«, ali če so tudi morebiti le »nečiste konzumne zadruge«. Prav logičen je tale sklep »Gospodarja«: »Da pa likvidirajo na Štajerskem tudi prave kmetijske zadruge — ne konzumi — (poslednji morajo namreč v konkurz) — tega je krivo, ker nimamo nobene srednje zveze, brez katere ni mogoče živeti posameznim zadrugam po deželi, ker jim manjka regulacije za promet. In da te ni, krivo je naše starejše razumništvo brez razlike stanu, ki ni hotelo ali ni razumelo podpirati združnega gibanja! Tako torej: hinaveci! Imate osrednjih zvez na izbero, v Ljubljani, v Gradcu, v Celju. Menda pa te zares niso hotele zadosti široko podpirati svojega mošnjička. Vašim ponosnim bankerotnim nameram? Saj to je še edina sreča kmeta, sicer bi nas danes še huje preklinjal. In krivdo vrača »Gospodar« tudi na starejše razumništvo. Kdo pa je snoval konzume in zadruge, mar li starejše razumništvo? In zaradi tega, ker pregrešen sad, ki se je porodil iz fanatičnega klerikalnega strankarstva mladih, neizkušenih koristolovcev — brez razlike stanu, da rabimo besede »Gospodarja« — ni prinesel zaželenih vspehov, so sedaj krivi starejši razumniki? Zapišite si to za ušesa vi štajerski gospodje, škofci, kanoniki, dekani, fajmoštri, pametni stari kaplani pa tudi odvetniki, notarji, uradniki, trgovci in kramarji! Bravo mariborski odrešenik!

— Repertoar slovenskega gledališča. Danes se igra dramska noviteta »Kralj Harlekina«, satirična komedija v 4 dejanjih. Literarno izobraženo občinstvo opozarjamo iznova na to duhovito moderno dramo. — V nedeljo sta dve predstavi: popoldne narodna igra s petjem »Legionarji«, zvečer pa operna noviteta »Onegin«, po romanu A. Puškina uglasbil P. I. Čajkovskij. Znanje goste opozarjamo, da se oglašajo za vstopnice pravčasno, ker se je zaradi koncerta češkega kvarteta od 5.—7. ure pop. — Torej v času med obema predstavama — nadejati popoldne in zvečer velikega biska v gledališču. Pripominjamo, da poje junaški tenor g. Orželski ulogo Lenskega v nedeljo v istem jeziku. Pel jo je namreč že rusko, poljsko, češko in hrvaško; na našem odru jo poje slovensko.

Koncert »Češkega pevskega kvarteta« iz Prage v

Ljubljani. Izmed mnogobrojnih ameriških kritik, katere so prinesle jako ugodne ocene o visokem umetništvu »Češkega pevskega kvarteta«, naj navedemo tu še referat velikega angleškega časnika »The« o drugem koncertu, katerega je priredil kvartet v Boyolt gledališču, v katerem je svojega časa slavil tudi slavni češki virtuoz, violinist Kubelik, svoje triumfe. Ta list piše: Slavni češki pevski kvartet je nastopil včeraj v drugi v prenapolnjenem gledališču »Boyolt« s prekrasnim svojim programom. Bila je to v pravem pomenu besede glasbena slovesnost in vsak umetnik kvarteta, navajen iz svojih poslednjih koncertov na navdušenost tisočih poslušalcev, je moral biti ganjen, ko je videl, kako globoko je seglo njih petje poslušalcem v srce, tako da so izrazili svojo navdušenost z gromovitim aplavzom, ter zahtevali vedno in vedno novih dodavkov. Svojo simpatijo pa je pokazalo občinstvo pevcem še posebno s krasnimi darili cvetov, s katerimi jih je obsipalo. Najbolj občudovanja vredno je pri temu mlademu pevskemu kvartetu njegovo nenavadno in izredno obsežno znanje pevske literature. Spored njihovega koncerta nam je podal pesmi v raznih slovanskih jezikih, v francoskem, italijanskem, nemškem in angleškem jeziku. Blagoslavni toni v vseh pologah, kateri se vrstijo v čistih harmonijah, združeni z globokim duštvom in ognjem v prednashanju, so glavna karakteristika njihovega petja, najsi pojo v kateremkoli jeziku. »Nearer, My God to Thee« je bila prva angleška pesem in krasna vsebina te starodavne pesmi ni mogla biti bolj izvajana, niti po samih Američanih, kateri vendarle poznajo najbolje karakteristiko narodnih pesmi svoje domovine. »Amerika« je bila poslednja točka sporeda in tudi to je zapel kvartet s takim občutkom in ognjem, da je bil ganjen vsak Američan, kateri jih je slišal peti.

— Pevski klub c. kr. poštnih in brzojavnih uslužbencev v Ljubljani priredi, kakor je bilo že naznanjeno, jutri, v soboto, Miklavžev večer v vseh zgornjih prostorih Puntigamske pivnice, prej »Katalični dom«. Spored: a) Točno ob pol 9 uri nastopi Miklavž z vsem svojim spremstvom. b) Petje pevskega kluba c. kr. poštnih in brzojavnih uslužbencev. 1. H. Volarič: »Novinice«, moški zbor. 2. V. Vanda: »V slovo«, četveroštev. 3. K. Bendl: »Svoji k svojima«, za moški zbor in četveroštev. 4. Dr. B. Ivavec: »Domovina«, za tenor, bariton-solo in moški zbor. Šaljiva loterija, ki obsega nad 200 krasnih dobrot. Začetek ob 8. uri. Vstopnina prosta. Stariši, kateri žele, da dobe otroci posebna darila, naj jih prinese v zavrtkih z natančnim imenom v soboto do pol 8. ure v I. nadstropje Puntigamske pivnice. Ker so prostori veliki in je tudi postrežba g. Vospernika jako točna in cena jedil in pijače nizka, se je nadejati kar največjega obiska od strani občinstva.

— Turnsko graščino pri Krškem sta končno le kupila od grofa Ervina Auersperga gosp. Jos. Lenarčič, predsednik trgovske in obrtne zbornice in tovarnar na Vrhniki, in g. Karol Kotnik, tovarnar na Vrdu pri Vrhniki.

— Bralno društvo v Šmartnem pri Litiji se je zopet oživilo. V nedeljo, dne 29. novembra je bil občni zbor. V odbor so bili voljeni sledeči gg: Predsednik: Vincencij Watzak, podpredsednik: Ignacij Zore, blagajnik: Ivan Selekter, tajnica: Kristina Demšar, učiteljica, knjižničar: Mihael Erman, I. odbornik: Rudolf Pleškovič, učitelj, II. odbornik: Feliks Rus, Namestnika Fran Juvan ml. in Anton Vozel.

— S stavbo novega uradnega poslojpa v Litiji prično prihodnjo spomlad, ker je država že postavila v proračun za prihodnje leto prvi obrok po 20000 kron. Poslojpa se bo zgradilo na dosežanem živinskem sejmišču.

— Telovadno društvo »Sokol« v Postojni ima v nedeljo, dne 13. grudnia t. l. svoj redni občni zbor ob 8. uri zvečer v prostorih »Narodnega hotela« po nastopnem dnevnem redu: 1. Pozdrav staroste. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitve. 5. Razni nasveti in predlogi. Bratje Sokoli se pozivljajo, da se polnoštevilno udeležijo občnega zbora.

— Bralno in pevsko društvo »Maribor« priredi v nedeljo, dne 6. decembra t. l. v veliki dvorani »Narodnega doma« v Mariboru Miklavžev večer.

— Ponesrečil se je 30 p. m. posestnik Ivan Dolinšek iz Gorenje Tepe, ko je šel iz Polšnika na delo v Zagorje. Na brvi pri Renki mu je spodrsnilo, da je padel v potok, kjer so ga drugi dan našli mrtvega s tremi ranami na glavi.

— Nesreča. V Horjulu je 12letni Val Čapon pri rezanju slame ravnal tako neprevidno, da mu je slamosaznaka odrezala desno roko.

— Poneverjenje. V Renčah so zaprli ondotno pošto uradnika Ivana Stanonika iz Kranja, ker je poneverila uradni denar. Izročili so jo goriškemu deželnemu sodišču.

— »Gospod« v apneni jami. Pri Cerkljah na Goriškem imajo mladega vikarja, ki ni samo velik politik in več ekonom, ampak tudi velik čestilec brhkih deklet. Njegove ljubavne afere so znane že širom Cerkljanskega, o katerih že čivkajo vrabci po vseh strehah. Zadnja njegova ljubezen pa se je završila za-nj zelo klaverno. Dekle mu je postalo nezvesto in nobene prošnje niso pomagale, da bi ne vzelo drugega. In zovoljna usoda je celo hotela, da bi moral naš don Juan oklicati dekle in — poročiti. O tem piše »Soča«: Bila je nedelja. Nunc je imel pridigo in bočes, nočes, moraš — oklical je po pridigi v tretji »nezvesto«, in potem odmaševal. Ptiki so prepevali okoli farovža, toda gospod nunc je bil žalosten. V njegovem srcu je bilo prazno. Nehote je zapustil pribežališče grešnikov, pustil farovž, in nedolgo zatem je že sedel v Cerknem pri kozarni rujnega vinca, iz katerega je zajemal toliko potrebno tolažbo. . . . Scasom pa je imel gospod nunc te tolažbe vendar le nekoliko preveč, in ko se je odpravljal proti domu, si je ogledoval vse vogle tako natančno, kakor da bi iskal za njimi mlekarne iz svoje vasi, katero je držal pri krstu in ki je pred kratkim izgnila ne ravno brez sledu. Prišel je srečno izmed hiš, toda sedaj je prišla šele prava smola. Pot se deli na desno in levo, zravn poti so pa jame za apno. Nunc je prišel v veliko zadrego. Desna noga je hotela domov, leva pa nazaj v Cerknjo. Prišel je na obeh straneh hud boj, ki je končal šele tedaj, ko se je nunc spomnil, da je srednja pot najboljša pot in se — prekučnil v apneno jamo. Izkobacal se je polagama iz nje, toda smola! Suknja je ostala v jami, in ko se skloni, da bi jo pobral — zropota nesrečni nunc zopet v jamo, toda to pot za sprejembo z glavo naprej. Navzoči Cerkljani pa so, namesto da bi ta čas mižali, še — poskakali? Ali ni to skrajno nespodobno naproti dušnemu pastirju?!

— Izpred porotnega sodišča v Novem mestu. Trije korajžni fantje, Alojzij Boje, opetovano kaznovan, Anton Perše in Jožef Kregelj, toženi so po c. kr. državnem pravdniku radi uboja. Vprašanje so bila gg. porotnikom stavljeni sledeča: »Je-li Alojzij Boje kriv, da je Franca Gregorčič napadel, ne z namenom ga usmrtiti, pač pa v sovražnem namenu in ga tako hudoposkodoval, da je ta moral umreti?« Gospodje porotniki so bili prepričani, da je za tožba opravičena, zato so to vprašanje enoglasno potrdili. Istotako potrdili so vprašanje glede Peršeta, Jožefa Kregelja pa so zatožbe oprostili. Anton Perše sam prizna, da je ranjega tepel. A ni ga tepel po glavi; to je storil Boje. On je tepel samo po hrbtu in nogah. Vdaril je večkrat, a samo na rečene ude telesa. Trdi tudi, da mora sam Boje povedati, da je on njemu rekel: »Jaz sem ga s fista udaril, a ti si ga še bolj«. Takrat ta dva pač nista mislila, da je Gregorčič toliko tepen, da bo umrl. Boje in Perše trdita, da je bil napad dogovorjen, kar pa Kregelj odločno taj. Fant Kregelj napravlja na gospode porotnike dober vtis s tem, da se nikdar ne zagovori. Vidi se mu, da še ni pokvarjen. Vzrok poba so bile presnete terice. Za korajžo so ti trije fantje spili še poprej dva litra jeruše. Kregelj se je vedno držal v ozadiju. Kole, s kojimi so se oborožili, so vzeli iz sosednih vinogradov. Kregelj je samo obljubil prvima dvema, da če Gregorčič sama ne zmaga, jima pride še on na pomoč. Dokazalo pa se je, da je ubitega gotovo vsaj enkrat po glavi udaril Perše. Zaslujšo se pride. Matija Gregorčič je brat ranjega. Pove malo. On zna samo to, da mu brat ni mogel povedati pred smrtjo, kdo ga je pravzaprav pobil. »Trije smrskovi so me napadli«, to je bil edini razložen odgovor. Jožef Gregorčič je šla v jutro usmrčenega budit. Mislija je, da je ta še tako pijan, da govori ne more. Pozneje pa ga je našla mrslega, trdega. Ker sta bila pa s Peršetom že dlje časa v sovražstvu, sumi, da ga je ta udaril in ubil. Vincenc Zaman, 17 let star, pastir iz Malega Cirnka pa pove, da so omenjeni trije poprej v gostilni Zabukovčevi izpili dva litra »rakije«. Slišal je tudi, da se je Perše ustil: »Danes jim bomo pokazali, danes bo lahko delo.« Kregelj je samo kimal. Potrdi tudi, da so le-ti trije vzeli kole iz sosednega vinograda. Kregelj ni šel daleč za prvim, marveč ostal zadaj. Jožef Zaman, 16 let star dečko, izpove isto kot prejšnja priča. Ubili je bil napaden pri hlevu; tam sta ga prva dva tožena pričakovala. Za Peršeta je bilo

posebno slabo to, da se je drugi dan sam hvalil, da je on Gregorčiča prvi udaril. Porotniki so se dolgo posvetovali. Sodni dvor je moral iti v njihovo sobo, da jim radi Kregelja da dodatno vprašanje. Dobil sta: Alojzij Boje 3 1/2 leta, Anton Perše 3 leta težke ječe, Jožef Kregelj pa je bil oproščen.

— Izpred porotnega sodišča. Zaradi hudodelstva zažiga je sedel na zatožni klopi 37letni že večkrat kaznovani čevljar Jožef Finžgar, ki je bival nazadnje v Britofu. Obtoženi je imel ljubavno razmerje z Marijo Perč, sestro posestnika Alojzija Perča v Podtaboru s katerim si nista bila nič posebno prijatelja. Jezen je bil tud na zamlegla posestnika Solarja iz Podtaborja. Ker je bil Finžgar delomrzn in pijanec izogibal so se ga v obče ljudje, zlasti ko se je izvedelo njegovo groženje, da bo že hudiča naredil, in pomagal Podtaborčanom posvetiti. Priča Marijeta Verdir je izpovedala, da ji je obdolženčeva mati pravila, da ji je sin pred požarom zagrozil: bom že hudiča naredil kar požgal jim bom. Zvečer 19. m. srpana je šel s svojo ljubo iz Pretnarjeve gostilne v Britofu v Podtabor. Hotel je iti z njo na njen dom, a ona mu tega ni pustila, češ, da je njen brat doma. Čakal jo je pred Perčevro hišo, misleč, da bo še vrn prišla. Jezen ker je ni bilo več na pregled, v zvezi z jezo na Podtaborčane, zanetil je pri sosedovi Rozmanovi hiši, katere stoji tik Perčeve, ogenj, ki je v kratkem času razun dvema gospodarjama vničil celo vas in napravil 52.050 K škode. Zavarovalnice so bile oškodovane za 11.536 K. Jožef Finžgar je imel namen, nastopiti dan po požaru pri ljubljanskem dežel. sodišču svojo 6 mesečno kazen zaradi hudodelstva težke telesne poškodbe, katero je bil dobil, ker je svojo mater s sekiro vdaril. Bal se je namreč, da bi ga orožniki s silo v zapor odvedli. Tudi o tem se je izrazil, da bo nekaj tacega naredil, da mu ne bo treba na Zabjeku sedeti, marveč da bo prišel v Gradiško. Finžgar pravi, da je bil ob 7. jutraj pri svoji ljubici v Podtaboru, da je od tam šel prot Naklem, ker ga je premagala zavžita pijača in da je ob potu zaspal; da se je ob kakih 1/3 ure jutraj zbudil in šel naprej proti Kranju. Na poti je došel Janeza Kuberja, ki mu je povedal, da je v Podtaboru gorelo. Šel je naprej v Kranj, od tu se je pa hotel, ker so ga noge bolele, peljati z vlakom do Podnarta da si ogleda pogorišče, in pogleda če tudi ni njemu kaj zgorelo. Ker je imel premalo denarja, je šel peš do Naklega ter v vasi spil nekaj žganja, potem pa legel spat pod neki stog, kjer so ga orožniki prijeli. Več priče je pa izrecno potrdilo, da so videli obdolženca v bližini požara za nekim drevjem stati. Vsakdo v vasi je trdil, da je le edini Finžgar pravi provzročitelj požara. V priskovalnem zaporu se je delal obdolženec blaznega, toda zdravniški izvedenci so izrekli, da je njegovo duševno stanje popolnoma normalno. Nato si je hotel s tem pomagati, da je trdil, da je za Rozmanovo hišo smodko zažgal; da se je spodtaknil in padel, da so se pri tem žvepljenke, katere je držal v roki, v zavrtku po utrinku vnele in raztresle po suhih borovovih butarah, katerih iglice so se hipoma vnele, in da je bil on vsled tega tako prestrašen in razburjen, da ni mogel govoriti. Gotovo bi bil moral imeti Finžgar, ako bi bil njegov zagovor resničen, roke ožgane česar se pa ni opazilo pri njem. Leta 1901 je nekega dne po zimi grozil Litici Fabjan z ojstrino sekire, baje zato, da je čevljarjem v Tržicu delo odjedla, a ona je ujela udarec s tem, da je z roko zagrabila držaj sekire. Ravno tako jo Finžgar letoš proti njej zagnal kos opeke, a je ni zadel, ker je opeka priletela v steno njene hiše. Na vse to obtežljivo gradivo, ki se je nakopičilo proti obtožencu, so porotniki vprašanje glede zažiga soglasno potrdili, zanikali pa vprašanje glede poskušene težke telesne poškodbe Lucije Fabjan. Porotni sodni dvor obsodil je Jožefa Finžgarja zaradi hudodelstva zažiga v dosmrtno težko, z enim postom na mesec poojstreno ječo, vrh tega pa še dne 19. mal. srpana vsakega leta v temnico s trdim ležiščem.

— Iz Amerike je prišlo včeraj v Ljubljano 20 oseb

— Izgubljene reči. Delavčeva žena Marija Nachtigal, stanujoča v Novi vasi št. 60, je izgubila predvčeršnjim na poti od Kongresnega trga, skozi Gradišče, po Igriških ulicah, Rimski in Tržaški cesti do tobačne tovarne rujavo denarnico z manjšo svoto denarja.

— Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 22. do 28. novembra 1903. Število novorojencev 10 (= 13.83‰), mrtvorojencev 2, umrlih 18 (= 24.93‰), med njimi je umrlo za otročico 1, za jetiko 1, za vnetjem sopilnih organov 2, vsled mrtvouda 3, za različnimi boleznimi 11. Med njimi je bilo tujecev 5 (= 27.7‰), iz zavodov 9 (= 50‰). Za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer za tifuzom, 1, za dušljivim kašljem 1, za vrtušo 3 osebe.

— Hrvatske vesti. Šolo za natakarije s hrvaškim poučnim jezikom ustanovi v Zagrebu društvo natakarijev. — Astronomski observatorij otvori hrvaško naravoslovno društvo v Zagrebu. — Trgovca z dekleti, ki je pod pretrazo, da jima priskrbi dobre službe, prodal dvoje deklet v neko razputo hišo v Zagrebu, išče policija. — V San Franciscu v Severni Ameriki živi, kakor se bere v hrv. časopisih, 6000 Hrvatov. — V Ljubljani se je ustanovil nov notariat. Za notarja je imenovan advokat dr. Damaška. — Zgorela sta nova pravoslavna šola v Biogradu, okraj Nevesinje in tamkajšnji župni urad. Škode je 19.000 kron. — Proračun mesta Zagreb kaže 1.753.290 K potrebnih čine in 1.532.183 K pokritja. Primanjkljaj 221.107 K se pokrje kakor doslej s 14 odstotno obč. doklado. — Zgradilo se je v tekočem letu v Zagrebu 80 novih hiš in sicer 28 dvonastropnih, 6 enonastropnih drugo so pa manjše zgradbe in gospodarska poslopja. — Eksplozija v Pulju. Dva dekca 10 in 12 let stara sta pri nekem fotografu vžgala acetylenko svetilko, ki je pa vsled njih ne previdnosti eksplodirala in dekca zelo poškodovala. — Promovirana doktorjem medicine na graškem vseučilišču bodeča Hrvata M. Tuškan in R. Herczeg. — Za Jemeršiča v Zagrebu se je sešlo včeraj večje število hrvaških duhovnikov, da se dogovore kaj naj vkrenejo, da olajšajo težko stanje zaprtemu župniku Jemeršiču. — Sava je narasla na Hrvaškem za skoro tri metre nad normalom, osobito vsled deževanja na Kranjskem.

* Najnovejše novice. — Povodenj v Bosni. Vsled dolgotrajnega deževanja so bile zadnje dni poplave po vsi Bosni. Na mnogih krajih je odneslo mostove, pri Jablanici je voda odnesla železniško cesto v daljavi 130 metrov. Promet na progi Mostar-Gabela je ustavljen. — Ustrelil se je dunajski veletržec z vinom Fr. Kurz. — Bogata zapuščina. Avstro-ogrski poslanik v Berlinu je obvestil dokaj revnega odvetnika dr. Petrika v Vel. Varadinu, da mu je umrl v Berlinu sorodnik, ki je zapustil njemu in ostalim svojim sorodnikom 60 milijonov mark. — Bolezen patriarha Firmiliana se rapino nujša. Sultan je brzojavno naročil zanj zdravnika z Dunaja. — Potres se je dne 2. t. m. ponovil v Sofiji. — Norci pri ameriškem predsedniku. Zopet so prijeli v New-Yorku dva umobolna moža, ki sta hotela priti k predsedniku Rooseveltu, da ga — hipnotizirata. — Rimsko-katoliško vseučilišče v Ottavi v Ameriki je popolnoma zgorelo. Dva duhovnika in štiri služabnice so ranjeni vsled skoka skozi okno. — Verska blaznost. V Hajdu Doroku na Ogrskem je židovski duhovnik Citrom v verski blaznosti prerezal vrat svoji ženi, hčerki in sebi. — Strop se je podrl v veliki katedrali v Toledu, ki je najstarejša cerkev na Španskem. — Veliko sleparsko družbo so zajeli v Budimpešti. Sleparji so ponarejenimi naročilnimi listi izvalili zunanjim tvrdkam blaga za 50000 K.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 4. decembra. Včeraj je bil v resurzi shod slovanskega dijaštva. Udeležba je bila ogromna. Zastopane so bile vse slovanske narodnosti in okoli 25 poslancev. Govorili so Ploj, Hrubi, Černy, Barwinski, Klofač in Šileny. O slovenski univerzi v Ljubljani je poročal Ribnikar, o češki v Brnu Lengsfeld, o maloruski v Lvovu Zadražil. Vse resolucije v prid slovanskim univerzam so bile z navdušenjem sprejete.

Dunaj 4. decembra. V današnji seji poslanske zbornice je domobranski minister grof Welsersheimb predložil rekrutni zakon za l. 1904. Zahteva se isto število rekrutov kakor za letošnje in za lantsko leto, namreč 59.024 mož. Vprašan, zakaj je že zdaj predložil ta zakon, je minister rekel, da zato, naj vidita delegaciji, da se na pomnožitev armade več ne misli — vsaj za sedaj ne. Potem se je začela razprava o kreditu za poškodovanje po ujmah. Oglašenihi je 31 govorikov. Nemci bi radi Čehe jezili in hočejo, naj bo tudi jutri seja, a brčas se ne bodo upali s tem predlogom na dan.

